

קריטריונים ותנאים לאישור מתן תואר פרופסור על ידי המוסדות
(במוסדות להם אין הסמכה להעניק תואר פרופסור באופן עצמאי) -
החלטת המל"ג מיום 8.7.2014, וכפי שעודכנה לאחרונה ביום 16.11.2021

א. תחולה

תקנון זה חל על מוסדות להשכלה גבוהה שלא קבלו אישור/הסמכה להעניק תארי פרופסור- חבר ו/או פרופסור מן-המניין באופן עצמאי¹.

ב. מבוא

מטרתו של מסמך זה להגדיר עקרונות פעולה וקריטריונים ברורים ושקופים לקידום חברי סגל לתואר פרופסור, אשר לפיהם יפעלו הוועדות העליונות של המל"ג למינוי פרופסורים. הקווים המנחים את המל"ג בהגדרת הקריטריונים הם השאיפה שהענקת תואר פרופסור-חבר או פרופסור מן-המניין במוסדות להשכלה גבוהה תיעשה על פי עקרונות דומים לאלה הקיימים באוניברסיטאות שלהן ותק וניסיון משמעותיים בעניין זה, עם שינויים הכרחיים בדגשים הנובעים מהיות חלק מהמוסדות להשכלה גבוהה מוסדות שתפקידם העיקרי הוראה. משום כך, במערכת השיקולים לקביעת תוארו של פרופסור-חבר או פרופסור מן-המניין במוסדות אלה יהיה משקל גדול יותר לכישורי ההוראה והתרומה למוסד ולקהילה מאשר באוניברסיטאות המחקר אך עדיין, כל מועמד יצטרך להוכיח פעילות מחקרית לאורך שנים על מנת לזכות בקידום המבוקש.

ג. כשירות למינוי

- (1) תואר פרופסור חבר נועד לחבר סגל שעבודתו מצביעה על חדשנות אמפירית (לדוגמא, מחקר בתחום שלא נחקר עד היום), תיאורטית ו/או מתודולוגית, יצירתיות ופוריות מחקרית מתמשכת ואשר עבודתו זכתה להכרה בקרב החוקרים באותו תחום, שאיכות ההוראה שלו במוסד מוערכת ביותר ושהוא תורם למוסד ולקהילה מבחינה אקדמית ומקצועית.
- (2) תואר פרופסור מן המניין נועד לחבר סגל שעבודתו מצביעה על חדשנות אמפירית (לדוגמא, מחקר בתחום שלא נחקר עד היום), תאורטית ו/או מתודולוגית, יצירתיות ופוריות מחקרית מתמשכת ואשר טבע את חותמו על התחום שהוא עוסק בו ורכש בו מעמד בינלאומי, איכות ההוראה שלו במוסד מוערכת ביותר ושהוא תורם למוסד ולקהילה מבחינה אקדמית ומקצועית, לרבות קידום ההוראה בתחום.
- (3) הערכת המחקר תתבצע בין היתר לפי רמת הפרסומים המדעיים והתהודה שלהם, כפי שמשקפת ממכתבי המלצה מעמיתים בארץ ובעולם, זכיה במענקי מחקר (תחרותיים ולא תחרותיים), שיפוט מאמרים לכתבי עת מקצועיים, שיתופי פעולה עם חוקרים אחרים בארץ ובעולם, השתתפות בכנסים בינלאומיים, חברות בוועדות עריכה של עיתונים מדעיים, תפקידי שיפוט בוועדות להענקת מענקי מחקר, וכו'.

¹ לעניין זה ראה מוסדות שקבלו אישור המועצה להעניק תואר פרופסור-חבר בתחומים ספציפיים באופן עצמאי בהתאם להחלטת המועצה להשכלה גבוהה מיום 19.4.2005.

הערכת ההוראה תתבצע בין היתר ע"י שיפוט הוראה ע"י סטודנטים ועמיתים, יוזמה בבניית קורסים חדשים, יוזמה בהטמעת שיטות הוראה חדשניות, פיתוח מעבדות והכנסת אמצעי עזר, קידום תכניות לימוד חדשות וניהול תכניות לימוד.

הערכת התרומה למוסד ולקהילה תתבצע בין היתר ע"י השתתפות המועמד בוועדות של המוסד, יוזמות לשיפור עבודת הוועדות האקדמיות, מנהיגות בחיים האקדמיים של המוסד, מעורבות ויוזמה בקידום הקהילה.

(4) תואר פרופסור יוענק רק למי שהינו חבר סגל ליבתי (כהגדרתו בהחלטת מל"ג בנדון) במוסד המגיש.

ד. הליך פנימי במוסד המגיש והכנת התיק להגשה

1. קודם להגשת התיק לוועדה, יקיים המוסד הליך פנימי אקדמי משמעותי בתיק. כלהלן:
 - 1.1 דיון בוועדת המינויים המוסדית בהצעה למתן תואר פרופסור חבר או פרופסור מן המניין וקבלת החלטה בוועדת המינויים המוסדית על המשך ההליכים בתיק. בדיון על מתן תואר פרופסור מן המניין ישתתפו בוועדת המינויים המוסדית חברים בעלי דרגת פרופסור מן המניין בלבד. נשיא / רקטור שאינם פרופסורים מן המניין יוכלו להשתתף בדיון אך ללא זכות הצבעה.
 - 1.2 החלטה בוועדת המינויים המוסדית על הקמת ועדה מקצועית חיצונית למוסד, שתדון ותמליץ על התאמת המועמד לקבלת התואר.
 - 1.3 מינוי ועדה מקצועית מתאימה, בה יהיו חברים פרופסורים מן התחום הרלוונטי, לפחות שלושה מהם מחוץ למוסד. יש להקפיד ככל האפשר על גיוון מוסדי של חברי הוועדה. בוועדות מקצועיות לתואר פרופסור מן המניין יהיו כל החברים פרופסורים מן המניין. ככלל, בוועדות מקצועיות לתואר פרופסור חבר יהיה לפחות יו"ר הוועדה פרופסור מן המניין.
 - 1.4 ככלל, חברי ועדת המינויים המוסדית לא יכהנו כחברים בוועדה המקצועית. יו"ר ועדת המינויים המוסדית לא יכהן בוועדה המקצועית בכל מקרה.
 - 1.5 יו"ר הוועדה המקצועית יערוך מטעם הוועדה המקצועית משאל חיצוני על-ידי פנייה בכתב לפרופסורים בעלי מעמד אקדמי בולט בתואר השווה גבוה מהתואר המבוקש, בארץ ובחו"ל, תוך הקפדה על גיוון מוסדי, כך שבעת הדיון יהיו בפני הוועדה לפחות 4 מכתבי המלצה עבור בקשה לקידום לפרופסור חבר ו-6 מכתבי המלצה עבור בקשה לקידום לפרופסור מן המניין. זאת בנוסף למכתבי משאל מוקדם, אם היה כזה. במשאל חיצוני בתחום יצירה, עיצוב, אדריכלות וכיו"ב, תתאפשר גם פניה ל-2 אנשי מקצוע בולטים, לאו דווקא פרופסורים.
 - 1.6 ככלל, מכתב הפנייה יהיה בעל נוסח אחיד בכל תחום. המכתב יכלול קריטריונים ושאלות מפורטות להערכת המועמד, לרבות בקשת התייחסות למידת ההיכרות של הממליץ עם המועמד ולמעורבות בהליכי קידום קודמים.
 - 1.7 רשימת הפרופסורים שישתתפו במשאל החיצוני תיקבע אך ורק על ידי הוועדה המקצועית וללא מעורבות המועמד, ותישמר סודיות שמותיהם.
 - 1.8 המועמד רשאי לבקש כי המשאל החיצוני לא יכלול פרופסורים שעלולים לחוות דעה על המועמד שלא על בסיס שיקולים ענייניים, ולציין את שמותיהם.
 - 1.9 מסקנות הוועדה המקצועית והמלצותיה המפורטות תועברנה לוועדת המינויים המוסדית שתדון בהן.

- 1.10 כל המסמכים הנ"ל, לרבות כל מכתבי המשאל של הוועדה המקצועית וכל התשובות שהגיעו מהממליצים אליהם פנתה, כולל תשובות שליליות אם היו, יועברו ע"י המוסד לוועדה העליונה למינוי פרופסורים. הוועדה העליונה רשאית לבקש מכתבים נוספים אם סברה שיש צורך בכך.
2. ועדת המינויים של המוסד תדון בהצעה על סמך התיק במלואו, אשר יובא אחר כך בפני הוועדה העליונה, עם המלצת ועדת המינויים של המוסד ואשר יכלול:
- א. מסמך חתום ע"י ראש המוסד, שבו יפורטו תיאור המוסד, מטרותיו, הקריטריונים והדגשים לפיהם מעריך המוסד את אנשי הסגל האקדמי שלו, לרבות במסלול המקביל. כמו-כן, יתייחס המוסד להיבט המגדרי בהליכי המינוי והקידום המוסדיים². מסמך זה יועבר על ידי ראש המוסד לוועדת המינויים העליונה לאחר אישורו במועצה האקדמית של המוסד. המסמך יוגש בפניה הראשונה של המוסד ומדי פעם כאשר מסמך זה יעודכן.
 - ב. קורות חיים מעודכנים באנגלית;
 - ג. רשימת פרסומים מעודכנת;
 - ד. ביוגרפיה מדעית באנגלית, שבה יפרט המועמד את תרומותיו המדעיות החשובות לתחום מחקר ויציין את תכניותיו לעתיד. כן יפרט בקצרה מה תרומתו היחסית בפרסומים שבהם אין הוא מחבר יחיד (כשלושה עמודים);
 - ה. עותקים של יצירותיו, עבודותיו המדעיות והמקצועיות המרכזיות;
 - ו. תיאור והערכה של הפעילות בהוראה לרבות טיב ההוראה, משאלי הוראה, תרומה בפיתוח תכניות לימודים, שימוש באמצעי הוראה וכיו"ב וכן תרומה לקהילה (ראש המחלקה בה מכהן המועמד יהיה אחראי לתיאור זה).
 - ז. דו"ח הוועדה המקצועית החיצונית שמונתה לתיק, יחד עם מכתבי ההמלצה שהגיעו מכל הממליצים הנשאלים, כולל פרטי הממליצים, לרבות אלו שלא ענו לבקשה, אליהם פנתה הוועדה המקצועית במסגרת עבודתה.
 - ח. המלצות מפורטות של ראש החוג, המחלקה, או המכון, שתתייחסנה בפירוט גם לנחיצות המינוי לאור צורכי המחקר וההוראה של היחידה ופירוט תכנית הקליטה של המועמד, במקרה של מועמד חדש, לרבות במסלול המקביל.
3. הוועדה רשאית לבקש מהמוסד או מכל מקור אחר נתונים משלימים כולל מכתבים נוספים או חומר מסייע נוסף לקבלת החלטותיה; כל נתון משלים או חומר מסייע שיצטבר במהלך הדיון במועמד ירשם בתיקו.

ה. מינוי במסלול המקביל

1. תארי פרופסור חבר ופרופסור מן המניין במסלול המקביל נועדו ליוצרים ואנשי מקצוע מעולים שהשיגו המיחדים בתחום היצירה האומנותית או המקצועית הקנו להם מוניטין ייחודי בקהילה האומנותית או המקצועית הרלוונטית, בארץ או מחוצה לה, גם אם אין הם עוסקים בפעילות מחקרית, ובלבד שהם מוכשרים להנחיל לסטודנטים ידע הנסמך על הניסיון שצברו ביצירה האמנותית או המקצועית שהיא תחום התמחותם.

² בהתייחס להחלטת מל"ג מיום 30.6.2015 בנושא קידום וייצוג נשים במוסדות להשכלה גבוהה.

2. כדי לשמור על אחידות בשמו של התואר פרופסור חבר או פרופסור מן המניין במסלול המקביל בכל המוסדות להשכלה גבוהה, וכדי ליצור אבחנה בינו לבין פרופסור במסלול הרגיל, יהיו שמות התואר כדלקמן:
- **פרופסור יוצר** (Professor of Creative Arts), המיועד לתחומי היצירה.
 - **פרופסור מקצועי** (Professor of Practice) המיועד לכל התחומים האחרים.
3. כל מינוי במסלול המקביל (יוצר או מקצועי), בכל דרגה, מחייב הבנה בין המוסד לבין המועמד באשר לאופי ולהיקף הפעילות האקדמית הנגזרת ממומחיותו, ולערך המוסף של תרומה זו לתוכניות ההוראה והמחקר במוסד. כמו כן תובהרנה למועמד הדרישות לקראת קידומו בהמשך. המוסד יידרש לצרף מידע זה לתיק המינוי או הקידום, לרבות הגדרת התחום המבוקש, חשיבותו למוסד, והתאמת המועמד לתחום המוצע.
4. הצטיינות בהוראה היא תנאי הכרחי, אך לא מספיק, לקבלת תואר פרופסור במסלול המקביל.
5. רק חברי סגל ליבתי שהגדרתם בהחלטת המל"ג יכולים להיות מועמדים לקבלת תואר פרופסור חבר או פרופסור מן המניין במסלול המקביל, ובלבד שמסלול זה קיים במוסד המגיש והמועמד/ת מועסק/ת או אמור להיות מועסק במסלול זה.
- חבר סגל המועסק במשרה מלאה במסלול המקביל במוסד – ייחשב המוסד כמקום העסקתו העיקרי על כל המשתמע מכך, לרבות כללי העסקה נוספת.
- 6. תחום היצירה**
- 6.1. המסלול המקביל בתחום היצירה מיועד לגייס ולקדם חברי סגל בכל הדרגות בכל תחומי היצירה האמנותית.
- 6.2. הקריטריונים ותנאי הסף לאישור תואר פרופסור יוצר במסגרת המסלול המקביל הם:
- א. יצירה ופעילות אומנותית מגוונת אשר זכתה להכרת עמיתים בארץ ובעולם.
 - ב. העסקה כסגל ליבתי במוסד.
- 6.3. ככלל, יצירה ופעילות אמנותית מקורית (למשל יצירה מוזיקלית, ספר, ציור, פסל וכו') יכולה להיחשב כמחקר, בהתחשב בהקשר הדיסציפלינרי הספציפי ובאמות המידה הדיסציפלינריות המקובלות, ובכפוף לקריטריונים ולתנאי הסף דלהלן. על כן, הדיון בקביעת מסלול התואר (רגיל או מקביל) יהיה חלק מהותי מהדיון בכל אחד משלבי הקידום במוסד (ועדת מינויים מוסדית, ועדה מקצועית). במוסדות להם אין הסמכה להעניק תואר פרופסור באופן עצמאי, תוכל הוועדה העליונה של המל"ג לאשר את המסלול שנקבע במוסד או לאפשר למוסד להעניק את התואר במסלול האחר.
- 6.4. הקריטריונים ותנאי הסף לאישור תואר פרופסור בתחומי היצירה במסגרת המסלול המחקרי הרגיל הם:
- א. יצירה ופעילות אומנותית מקורית אשר זכתה להכרה בינלאומית.
 - ב. מצוינות ונוכחות מובהקת בזירה המקומית (לפרופ' חבר) והבינלאומית (לפרופ' מן המניין).
 - ג. זהות המעריכים ומשקלם הסגולי בשטח האומנותי.
 - ד. תואר שלישי.
 - ה. העסקה במשרה מלאה במוסד.
- 6.5. אין מגבלה מוסדית על מספר חברי הסגל בעלי תואר פרופסור (יוצר או רגיל) בתחומי היצירה.

7. התחום המקצועי

7.1 המסלול המקביל בתחום המקצועי מיועד לגייס ולקדם מומחים בעלי שיעור קומה, עם ניסיון מקצועי משמעותי, שיכולים להיות מחנכים מעוררי השראה לסטודנטים ולחברי הסגל במוסד, בשטח מומחיותם.

7.2 בין השיקולים להענקת דרגת פרופסור מקצועי יילקחו בחשבון בכירות מקצועית בתחומי עשייה ממוקדים בעלי משמעות לאומית (לפרופ' חבר) או בינלאומית (לפרופ' מן המניין), הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בהובלת פרויקטים גדולים, תפקידים משמעותיים במוסדות ובוועדות ברמה הלאומית והבינלאומית, בספרים מקצועיים (כולל ספרי לימוד), בפטנטים ובדוחות מקצועיים, בפרסים/אותות לאומיים ובינלאומיים, ארגון והשתתפות פעילה בכנסים/תערוכות בתחום המקצועי, פרסומים מקצועיים או אקדמיים בבמות רלבנטיות ונחשבות שמצביעים על הייחודיות בתחום המבוקש.

יודגש כי מעמד בינלאומי וכתובה אקדמית/מקצועית מהווים יתרון למועמדים לתואר פרופסור מקצועי בכלל, ובמיוחד בדיונים לדרגת פרופסור מן המניין.

7.3 תיק הקידום יכלול המלצות ומסמכים המעידים על המוניטין של המועמד/ת בתחום.

המלצות תינתנה הן על ידי אנשי אקדמיה בכירים והן על ידי אנשי מעשה בעלי מוניטין בתחום. הפניה אל הממליצים תהיה בנוסח אחיד המותאם למסלול המקביל המקצועי.

7.4 במעבר מדרגה לדרגה על המוסד לוודא שאכן חל שינוי מהותי והתקדמות מובהקת במעמד המקצועי של המועמד/ת המצדיקים את קידומו בדרגה.

7.5 מעבר בין מסלולים:

א. ככלל, לא יתאפשר מעבר של חברי סגל המועסקים במסלול המחקרי הרגיל למסלול המקביל בתחום המקצועי.

ב. מעבר מהמסלול המחקרי הרגיל למסלול המקביל המקצועי יתאפשר במקרים חריגים בלבד, ובתנאי שהמועמדים יעמדו בתנאים ההכרחיים הנדרשים במסלול המקביל המקצועי: הצטיינות בהוראה, תרומה מקצועית ייחודית (ידע וניסיון פרקטי) בתחום מקצועי מוגדר שהינו בעל חשיבות מהותית למוסד, ומעמד מקצועי מוכח בתחום זה בארץ (לפרופ' חבר) או בעולם (לפרופ' מן המניין).

ג. בשלב הקידום לדרגת פרופסור חבר מקצועי, יתבקש המוסד לנקות בכתב מדוע המעבר מוצדק ונחוץ.

ד. מעבר של פרופסור מקצועי מהמסלול המקביל למסלול המחקרי הרגיל אפשרי עבור חברי סגל אשר אופי פעילותם והישגיהם המחקריים עומדים בדרישות המסלול המחקרי.

7.6 מספר חברי הסגל בעלי תואר פרופסור מקצועי במסלול המקביל במוסד לא יעלה על שליש מכלל הפרופסורים המכהנים בו.

ו. תנאים לשימוש בתואר פרופסור

החליטה הוועדה העליונה למינוי פרופסורים של המל"ג לאשר את בקשת המוסד כי מועמד ראוי לתואר פרופסור-חבר או פרופסור מן המניין, לרבות במסלול המקביל, בעל התואר יישא אותו על פי תנאי המוסד. אופן השימוש בתואר ומשכו ייקבעו ויעוגנו במפורש בתקנון המוסד.

ז. אישור מתן תואר פרופסור לחבר סגל המחזיק בתואר פרופסור ממוסד להשכלה גבוהה מוכר אחר

- מוסד להשכלה גבוהה החפץ לאשר תואר פרופסור של חבר סגל שהחזיק בתואר פרופסור ממוסד להשכלה גבוהה מוכר בישראל או תואר פרופסור שאושר ע"י הוועדות העליונות למינוי פרופסורים של המל"ג, רשאי לעשות כן במסגרת הליכיו הפנימיים על פי התקנון האקדמי שלו, מבלי להזדקק לפניה אל הוועדות העליונות למינוי פרופסורים של המל"ג.
- מוסד להשכלה גבוהה החפץ לאשר תואר פרופסור של חבר סגל שהחזיק בתואר זה ממוסד להשכלה גבוהה מחו"ל וכן מוסד להשכלה גבוהה המוכר ע"י מל"ג יו"ש אשר מתן תואר הפרופסור האמור לא עבר אישור של הוועדות העליונות למינוי פרופסורים של המל"ג, יגיש בקשה לוועדות העליונות למינוי פרופסורים של המל"ג, כמקובל.
- במקרה זה, שמור לוועדות העליונות למינוי פרופסורים שיקול הדעת לנקוט פרוצדורה מקוצרת או לקיים הליך מלא של מינוי.